

Kertomus Tervolan seurakunnan talouden ja hallinnon tarkastuksesta 9.2.2023

Tervolan seurakunnan talouden ja hallinnon tarkastus pidettiin 9.2.2023 Tervolan seurakuntakeskuksessa pappisasessori Ilkka Mäkisen johdolla. Tarkastuksessa olivat läsnä lääninrovasti Matti Salminen, kirkkovaltuuston puheenjohtaja Aino Ollitervo, kirkkoneuvoston varapuheenjohtaja Jukka Pekka Köngäs, kirkkoherra Heikki Holma, taloussihteri Jyrki Törmänen ja hiippakuntasihteri Matti Laurila.

Yleistä

Tervolan seurakunnassa oli vuoden 2022 lopussa 2218 jäsentä, Tervolan kunnassa on asukkaita 2882 (31.12.2021), kirkkoon kuulutaan kunnan alueella 77 % kattavuudella.

Tervolan seurakunta kuuluu Kemi-Tornion rovastikuntaan. Kaikkiaan mainitussa rovastikunnassa on seitsemän seurakuntaa. Rovastikunnallinen yhteistyö ilmenee yhteydenpitona seurakuntien välillä esimerkiksi kirkkoherrojen kokouksina ja diakonia- ja nuorisotyössä. Rovastikunnan seurakunnat vierailevat vuoroin Ylitornion vankilassa. Tervolan seurakunta maksaa osuuden yhden Kemin sairaalapapin palkkakustannuksista.

Tervolan seurakunnassa on viime vuosina kastettu keskimäärin n. 20 henkilöä vuosittain (vuonna 2021 22 kastettua, vuonna 2020 18 kastettua, vuonna 2019 19 kastettua). Rippikoulun kävi vuonna 2022 31 viisitoistavuotta täyttävää, kun koko rippikouluikäluokan suuruus kunnassa oli 39. Kirkollisia vihkimisiä oli vuonna 2021 6 kappaletta. Vihkimisten määrä on pysynyt tällä tasolla myös muutamana edellisenä vuotena. Hautaan siunaamisia oli vuonna 2021 55 kappaletta, kun edellisenä vuonna 2020 niitä oli ollut 43 ja samoin sitä edellisinä vuonna 2019 siunattiin 43 vainajaa. Hautaan siunaamisten joukossa oli myös muutamia muualta tulleilta vainajia ja kirkkoon kuulumattomia vainajia. Seurakunnasta erosi vuonna 2022 17 (2021 22, 2020 23) henkeä, mutta seurakunta sai kirkkoon liittymisten kautta 18 (2021 6 liittynyttä, 2020 4 liittynyttä) uutta jäsentä. Muuttoliikkeen ja luonnollisen poistuman myötä seurakunnan jäsenmäärä laski 73 henkilöllä vuonna 2021. Seurakunnan diakoniatyössä kohtaamisia oli vuonna 2021 yli 1400.

Seurakunnan alueella on rauhanyhdistyksen toimintaa ja muuta lestadiolaista toimintaa. Tervolassa pidettävät eloseurat olivat aikoinaan Elämänsanalaisuuden eli ”pappislinjalaisuuden”, 1950- ja 1960-lukujen taiteessa lestadiolaisuuden päävirtauksesta erkaantuneen suunnan, eräs keskeisistä yhteisistä kokoontumisista. Nykyisin eloseurat ovat enemmän seurakunnan toimintaa, johon kutsutaan puhujia kirkon eri herätys- ja lähetysjärjestöistä.

Jehovan todistajat ovat merkittävin Tervolan alueella vaikuttava ei-kristillinen yhteisö. Seurakunnan alueella asuu jonkin verran ortodokseja, jotka ovat Petsamon evakkojen jälkeläisiä. Tervolassa on myös tsasouna.

Kunnassa on neljä toimivaa alakoulua. Ne ovat Kirkonkylän, Kaisajoen, Loueen ja Mattisen koulut.

Talous

Tervolan seurakunnan taloudellinen tilanne on kohtuullisen hyvä. Seurakunnan tilikauden 2021 tulos oli 92 639,46 euroa ylijäämäinen, tosin tuloksen arvioinnissa pitää kuitenkin ottaa huomioon reilu 7 hehtaarin metsäalueen myynnistä saatu 36 000 euron myyntivoitto. Kaiken kaikkiaan seurakunnan toimintakulut olivat vuonna 2021 647 000 euroa.

Tarkasteluvuosien 2018-2020 tulokset (vuosi 2020, ylijäämä 19 499,98 ylijäämä, vuosi 2019, alijäämä 8524,34, vuosi 2018 ylijäämä 15 946,32) kertovat, että seurakunnan taloudellinen pohja on tällä hetkellä vakaa. Tarkastuksen yhteydessä taloussihteri tosin arvioi, että vuoden 2022 tilinpäätös olisi noin 30 000 euroa alijäämäinen.

Seurakunnan talouden kohtuullisen hyvää tilannetta tukevat seuraavat seikat: Tilikauden 2021 tulos ilman kertaluonteisia eriä oli positiivinen ja kirkollisveroprosentti oli 1,85. Sitä lisäksi alennettiin kirkkohallituksen suositusten mukaisesti marraskuussa 2022 vuodeksi 2023. Kirkollisveroprosentin suuruus on siis vuoden 2023 alusta 1,75%. Tilinpäätöksen 2021 jälkeen taseessa oli edellisten tilikausien ylijäämää 87 590,33 euroa. Seurakunnan maksuvalmius 242 päivää ja henkilöstökulujen osuus toimintakuluista on ollut laskeva.

Henkilöstökulujen osuus onkin viime vuosina saatu vähennettyä. Niiden osuus oli vielä 2016 81,29% toimintakuluista, kun vastaava luku oli 2020 67,18%.

Tervolan seurakunnalla ei ole lainaa. Sijoitukset tehdään kirkkoneuvoston päätöksellä kohteisiin, joissa riskit ovat pienet ja rahavarojen pääoma-arvo säilyy.

Jäsenennusteen mukaan vuonna 2030 seurakunnassa 1906 jäsentä ja kirkkoon kuulumisprosentti 72,6 %. Muutos vuoden 2020 jäsenmäärään on 426 jäsentä vähemmän.

Tervolan seurakunnassa on varauduttu siihen, että seurakunnan jäsenmäärän laskiessa myös taloudellinen pohja kapenee. Kiinteistöjen määrää on karsittu ja työntekijöiden määrää on luonnollisen poistuman kautta vähennetty. Tämän lisäksi työntekijöiden osaamista on myyty naapuriseurakunnille.

Kiinteistöt ja omaisuus

Tervolan seurakunnalla on ollut kiinteistöstrategia vuosille 2019-2022. Suunnitelmissa on päivittää kiinteistöstrategiat lähiaikoina yhteistyössä Tervolan, Kolarin ja Pellon kanssa. Jäsenmäärän laskiessa ja tulopohjan pienentyessä seurakunnassa on tietoisesti pyritty siihen, että kohtalaisen hyvän peruskunnan omaava kiinteistökanta säilytetään toimintakykyisenä ja kiinteistöjen käyttöasteet pidetään mahdollisimman korkeana. Mutta samalla seurakunnassa ollaan tietoisia, että korjauksiin ja ylläpitoon käytettävissä olevat voimavarat suhteessa ydintoiminnan tarvitsemiin tukitoimiin on todella tiukat ja rajalliset.

Seurakunta on selvinnyt tähän saakka kiinteistöratkaisuihin omin voimin, tosin vanhojen kirkkojen restauroinnissa on auttanut muun muassa tuomiokapitulin kiinteistöneuvonta. Kaikki kiinteistöt lämmitetään kaukolämmöllä.

Tervolan seurakunnalla on kolme kirkkoa samassa pihapiirissä. Vanhin on vuonna 1689 rakennettu Vanha kirkko, johon mahtuu n. 200 sanankuulijaa. Tämä kirkko on käytössä myös kesäaikaan. Suurin vuonna 1864 rakennettu Iso kirkko, jossa on n. 1500 istumapaikkaa. Tätä kirkkoa käytetään kesällä juhannuksena konfirmaatiojumalanpalveluksissa ja jouluaattona jouluhartaudessa. Näihin vanhoihin kirkkoihin on tehty kiinteistöstrategian aikana vuotuisia huoltokorjauksia.

Vuonna 1974 rakennettu seurakuntakeskus toimii seurakunnan pääkirkkona vuodessa n. 9 kuukauden ajan. Samassa tilassa on myös seurakunnan kokoontumispaikat ja työntekijöiden työtilat. Vuosina 2019-2020 seurakuntakeskukseen tehtiin varsinaisen keittiön korjaus ja henkilökunnan taukotilan yhteyteen minikeittiö. Menneen kiinteistöstrategian aikana myös jätekatos rakennettiin ja luovuttiin syväkerääjästä.

Seurakuntakeskuksen kirkkosaliin on hankittu koronapandemian aikana striimausvälineet ja videopöytä. Seurakunta striimaa omia jumalanpalveluksiaan säännöllisesti omalla You Tube -kanavalla Tervolan seurakunta. Tervolan seurakunnassa ovat käytössä useita entisestä Petsamon luterilaista seurakunnasta saatuja tavaroita, esimerkiksi seurakunnan entiset ehtoollisvälineet.

Seurakunnan on kaksi hautausmaa-alueita, jotka sijaitsevat lähellä toisiaan. Vanhemmalla alueella on hautoja 2151 kpl, paikkoja 5865, vainajia 5475 ja vapaana 390. Vanhan kirkon pohjoispuolella

on uudempi osasto. Alueella on arviolta 500 hautapaikkaa. Kaiken kaikkiaan hautapaikoista noin 600 hallinta-aika on päättynyt ja 190 haudan hallinta-aika ei ole tiedossa. Hautainhoitorahaston tuloslaskelman mukaan tilikauden tulos 2021 on 10 702,93 euroa, mutta hautainhoitorahaston tarkoituksena ei ole pitkällä aikavälillä tuottaa voittoa.

Seurakunta omistaa leirikeskus Törmävaaran, jonka majoitusrakennus on rakennettu vuonna 1979. Varsinainen päärakennus on aikoinaan saatu lahjoituksena. Leirikeskukseen on tehty isoja remontteja 2000-luvun alkupuolella, mutta tarkastuksen aikana todettiin, että korjausvelkaa on taas kertynyt, remonttia pitäisi tehdä arviolta noin 50 000 eurolla. Leirikeskuksen vuosittaiset toiminnalliset kulut olivat runsaat 15 000 euroa. Tarkastuksen loppukeskustelussa todettiin, että leirikeskus Törmävaara sijaitsee maisemallisesti hienolla paikalla, vaaran kupeessa, se mahdollisesti voisi kiinnostaa matkailualan yrittäjiä.

Seurakunnassa on pappila, joka on rakennettu vuonna 1954. Sitä on peruskorjattu säännöllisesti. Tällä hetkellä se toimii seurakuntapastorin asuntona. Tarkastuksen aikana mainittiin, että pappilan jäädessä tyhjiille sen tulevaisuus tulee uudestaan pohdittavaksi.

Mari Annalan seurakunnalle jättämä testamentti määrittelee yksiselitteisesti Marilan rivitaloasuntojen asuntolapolitiikan: vuokrahuoneilla parannetaan Tervolan kunnan vanhusten asuinolosuhteita. Seurakunta vuokraa kohtuuhinnalla asuntoja ikäihmisille. Testamentin ensisijainen tarkoitus on huolehtia vanhusten sielunhoidosta ja virkistytymisestä. Sitä toteutetaan siirtämällä vuosittain varoja diakoniyöille vanhusten kerhomatkakustannusten kattamiseksi.

Marila koostuu kolmesta rakennuksesta, joista kaksi on rivitaloja ja yksi varasto. Rivitalojen huoneistolukumäärä on 11 asuntoa, joista yksiöitä on 6 ja kaksioita 5. Rivitaloasuntojen liikevaihto 2017 oli 39.025,60 € ja kiinteistön hoitokulut 25.759,29 €. Tällä hetkellä ei ole suunnitelmassa remontteja, vaan kiinteistöt pysyvät hyvässä kunnossa vuotuisilla ylläpitokorjauksilla.

Seurakunnalla on metsäomaisuutta 204 hehtaaria. Kiinteistöstrategian mukaan metsäsuunnitelma vuosille 2019-2028 oli valmistumassa vuoden 2019 alussa. Ilmeisesti vuoden 2017 aikana oli tehty harvennushakkuita, sillä seurakunnan metsistä oli saatu tuottoja 28.217,16 €. Tarkastuksen yhteydessä arvioitiin, että harvennushakkuuta voidaan tehdä taas lähitulevaisuudessa, niistä voidaan saada tuloja muutaman kymmenen tuhannen euron arvosta.

Henkilöstö

Seurakunnassa työskentelee yhteensä kymmenen henkilöä. Vakituksessa palvelussuhteessa oli yhdeksän henkilöä, joista osa-aikaisia henkilöistä oli kolme. Vakituksista naisia oli neljä ja miehiä viisi. Määräaikaisissa työsuhteissa työskenteli yksi henkilö. Mutta seurakunnalla on henkilöstöön liittyen useita yhteistyösopimuksia. Kun nämä otetaan huomioon, niin Tervolan seurakunnalla on omaan käyttöön n. seitsemän henkilötyövuotta.

Useimpiin seurakunnan virkoihin ja toimiin liittyy jonkinlainen yhteistyösopimus naapuriseurakuntien tai muiden alueellisten toimijoiden kanssa. Seurakunnassa on kaksi papin virkaa, kirkkoherran ja seurakuntapastorin. Seurakuntapastorin viran suhteen on yritetty viritellä yhteistyötä naapuriseurakuntien, erityisesti Simon kanssa, mutta se ei ole oikein lähtenyt käyntiin. Nuorisotyönohjaajan osaamista myydään paikalliselle sote-alueelle, hän toimii koulukuraattorina 50% laajuudella. Toinen seurakuntamestari toimii myös Keminmaan seurakunnassa. Taloussihteerin osaamista on myyty vuodesta 2021 lähtien Simon seurakunnalla. Taloushallinnossa suunnitellaan laajempaa yhteistyötä rovastikunnan seurakuntien Keminmaa, Kolari, Pello ja Ylitornio kanssa. Seurakunta saa tuloja n. 60 000 euroa myymällä työntekijöidensä työpanosta naapuriseurakunnalla tai alueen toimijoille.

Työntekijöiden työterveys hoidetaan Terveystalon kanssa. Tervolan seurakunnalle ei ole voimassa olevaa henkilöstösuunnitelmaa

Hallinto ja tilintarkastus

Tervolan seurakunnan ylintä taloudellista päätäntävaltaa käyttää kirkkovaltuusto. Kirkkovaltuustossa on 15 valtuutettua, jonka puheenjohtajana on tällä hetkellä Aino Ollitervo. Kirkkoneuvostossa on 7 päätösvaltaista jäsentä. Seurakuntavaaleissa 2022 suurin ryhmä, 9 valtuutettua vaaleissa, oli Yhdessä seurakunnan parhaaksi -ryhmä, joka koostuu vasemmistopuolueita ja keskustapuoluetta lähellä olevista valtuutetuista. Muita valtuustoryhmiä ovat Sitoutumattomien ryhmä, 3 valtuutettua, ja Kristillisten perusarvojen puolesta -ryhmä, 3 valtuutettua.

Kirkkovaltuuston ja kirkkoneuvoston pöytäkirjat ovat selkeitä ja asianmukaisesti tarkastettuja. Pöytäkirjat ovat olleet nähtävillä, kuten säädökset edellyttävät. Sekä kirkkovaltuuston että kirkkoneuvoston pöytäkirjat ovat luettavissa vuosilta 2019-2023 verkkosivuilla.

Tilintarkastuskertomukset eivät sisällä erityisiä huomautuksia seurakunnan taloudenpidon, hallinnon ja toiminnan suhteen.

Tervolan seurakunnalla on voimassa strategia 2025. Sen keskeisiä arvoja ovat: Hienovarainen, yhteisöllinen, ammattitaitoinen, paikallinen – kotoinen.

Tervolan seurakunnan ostaa kirkonkirjojen hoitamiseen liittyvät asiat Oulun aluekeskusrekisteriltä. Tervolan seurakunnan tietohallinnon palvelut hankitaan Rovaniemen IT-alueelta, jolla on tekninen vastuu tietosuojasta. IT-alue hankkii ja ylläpitää käytettäviä tietoturvaohjelmia. Seurakunnassa seurakuntalaisten henkilötietoja käsitellään asianmukaisella tavalla. Seurakunnan asiakirjat on arkistoitu Kirkon palvelukeskuksen (KiPa) kautta.

Seurakunnan kaikkea toimintaa ohjaa kirkon ympäristödiplomi, mutta seurakunnalla ei ole virallista ympäristödiplomia.

Seurakunnan viestinnässä keskeinen välinen on Tervolan kunnan viestintälehti Tervola, joka jaetaan kunnan jokaiseen talouteen. Kirkkoherra on mukana tiedotuslehden toimituskunnassa.

Seurakuntakeskus on saavutettava. Vaikka vanhoihin kirkkorakennuksiin on asennettu liuskoja helpottamaan liikuntarajoitteisia, niin liuskat ovat jyrkkiä. Striimaukset tavoittavat usein suurempia määriä ihmisiä kuin mitä kirkkosalissa on paikalla. Striimausten kautta on tavoitettu myös uusia ihmisiä.

Työyhteisön sisäisen viestinnän välineitä ovat työntekijäkokoukset ja Katriina-ohjelma, joka on otettu aivan viime vuosina käyttöön. Työntekijäkokouksia puheenjohtajuus kiertää, tämä on tuonut asioiden käsittelyyn uusia näkökulmia. Seurakunnan toiminnassa pyritään paperittomuuteen ja kaikki tärkeimmät asiakirjat ovat sähköisesti saatavilla. Prime-ohjelma on käytössä hautatoimen työkaluna.

Hiippakuntasihteeri Matti Laurilan johdolla pidettiin tarkastuksen yhteydessä työyhteisön työskentely, jonka ennakkotehtävään kuului hiippakunnan lähettämä kysely. Kaikki työntekijät vastasivat kyselyyn. Tulokset olivat harvinaisen korkeat, mikä näkyi hiippakuntasihteerin mukaan myös hyväntuulisessa ilmapiirissä päivän aikana. Keskustelussa ilmeni, että pitkäaikaisen kirkkoherran Heikki Holman vuonna 2024 tapahtuva eläkkeelle jääminen herättää työyhteisössä jonkin verran huolta.

Seurakunnan johtavat työntekijät arvioivat, että piispantarkastukseen liittyvän työyhteisökonsultin tekemän työyhteisökyselyn hyvien tulosten taustalla oli Katrina-ohjelman toimintaa selkiyttävä vaikutus. Se oli sinänsä kallis investointi, mutta kaikki on nyt sähköistetty. Tämän lisäksi viime vuosina on määrätietoisesti kehitetty työergonomiaa ja ympäristöasioita.

Yhteenveto

Tervolan seurakunnan taloutta ja hallintoa on hoidettu kirkkolain ja kirkkojärjestyksen mukaisesti. Vaikka taloudellinen tilanne on kohtuullisen vakaa, niin seurakunnassa ollaan tietoisia siitä, että seurakunnan jäsenmäärä laskiessa myös taloudellinen liikkumavara vähenee. Seurakunta on etsinyt henkilöstömenoihin lisärahoitusta tekemällä yhteistyötä naapuriseurakuntien ja myös paikallisen sote-alueen kanssa.

Seurakunnan toimintaa hoidetaan kirkossa voimassa olevien ohjeiden mukaan ja hyviä käytäntöjä noudattaen. Tervolan seurakunta tulisi harkita kirkon ympäristödiplomin hankkimista, sillä se toisi paremmin esille seurakunnan ympäristövastuullisen toiminnan.

Tervolan seurakunnan työntekijät ja luottamushenkilöt toimivat yhdessä. Kirkkoherra Holman eläkkeelle jääminen vuonna 2024 herättää työyhteisössä huolta. Tämän muutoksen ja tulevien vuosien taloudellisten ja mahdollisten rakenteellisten muutosten vuoksi työntekijöiden jaksamisesta tulee erityisesti kiinnittää huomiota.

Seurakunta on muutoksen edessä, mutta yhteistyöllä se voi toteuttaa kirkon perustehtävää omalla paikallaan tässä ajassa ja myös tulevaisuudessa.

Ilkka Mäkinen

pappisasessori